

מכאן ואילך

הדרה לזר
פרק מרומאן

גלאדיס
היינס

אחר בן-זוגה, אבל כעבור זמן-מה, עם המגנינה השניה, נתפשו רגליה לקצב המהוקצע ונשארה עמו במגע יד בלבד, חפשיית לנוע לכל מקום שהובילו כפות רגליה שמגע הבטון המחוספס שב וחלף בהן מבעד לסוליות הדקות.

הלוך והינשא בקצב, לקול הצלילים המוגברים, הפולשים לכל עבר וללא מעצור, ראתה את האשלים, תחומים באור הקלוש, ראתה גם את הרוקדים המתרבים ואת אלה שבאו ועמדו בקירבת מקום, ביניהם נרי ואיש אחד שעמו שוחח. איש גבה קומה, לבוש כתונת בהירה ששרווליה ארוכים ומכופתרים, ושהיה מעיף בה מפעם לפעם מבט שלא התכוון למשוך את תשומת לבה, אף כי לא היסס להתעכב עליה.

מפעם לפעם עוד ראתה את הפרחים שגדלו בשולי הגן ושהצהיבו בחשיכה, נרות הלילה שכיסו פעם שטחים נרחבים ברצועת החוף ונשארו שם על החולות שלא כוסו עדיין אדמה אן בניינים, כעדות לתקופה רחוקה, לפני שהפכו את הבר ואת השומם על פניהם, אף כי אותם פרחים היו בין מבשרי המהפך וגם הגיעו לכאן בתחילת המאה או בסוף המאה הקודמת, ויש אומרים: בשקי זרעים שהובאו מאמריקה ונשפכו לים עד שהרוח העיפה אותם אל החולות. מאמריקה הגיעו, מכל מקום, ונקלטו במהירות, דוחקים וגם מכלים צמחים שעלו בחולות מאות או אלפי שנים לפניהם. פרחים שהכירה את צורתם ואת פריחתם הלילית שכן בהיותה ילדה עוד נמצאו בשפע, אבל מעולם לא ראתה איך כל יום, מתחילת הקיץ ועד סופו, כל יום עם רדת היום, נפתח עלה אחר עלה בפריחה מואצת, גלוייה לעין, ולאחר זמן קצר, עם בוא השמש אל המים, נפרשים עלי הכותרת ונוטים מערבה, לעבר השקיעה, בפרחים חדשים הנכונים לקראת רפרפי הלילה שיבואו אל הצוף ויכנסו ויפרו.

נרי, שקרב קודם לכן אל הרחבה מפני שהבחין בה בין הרוקדים, גם הוא היה מגניב אליה מבטים. לעיני מי שהיה רגיל לעקוב אחריה, כמוהו, היה ברור וגלוי כי נפטרה אותה שעה מאיזה נטל, שנתבטלה איוז גזירה שגזרה על עצמה והגוף, המסור למשמעת הקצב, אינו כובש עוד יכולת מתפרצת. ידיה כבר עזבו את בן זוגה, והיא רקדה למולו בפנים מכונסות, בצעדי ריקוד מצומצמים, המוסרים רק מעט מן התנועה העוברת בגוף, מתמקדת לסרוגין באיזורים הרגישים, בשורש הצוואר, בתחתית הבטן, בכפות הרגליים שעמדו כל הזמן במגע עם הריצוף המחוספס המביא בקפיצת דרך אל מקום בלתי מקובל שהפך אז מקום אפשרי בהחלט. רחוב, עם הקצב המוליך לרקוד ברחוב.

לא מידרכה בלבד אלא רחוב, ומתקדמים בו לפי אותו ריקוד בצעדים שהם לכאורה 'צעדי הליכה'. אבל מתקפצים, מזלזלים בהבדלי גובה שבין כביש למידרכה והופכים את שניהם לאיזור פרוץ, צעדים מיחממים, מתחזים כבעלי תכלית רגילה אבל מכח הסגנון צושים הפקר מתחום אסור, כפי שראתה כבר פעם, ביומיות, בישיבה על כסא עץ באולם המחניק, באחת השורות הקדמיות ישבה. מקום שנחשב לגרוע, אבל עברה אליו כדי להיות קרובה למסך, קרובה לדמויות המיוזיקאל בשחור-לבן, שמן הסתם קנה המפיץ בזול ושלח להקרנה בקיץ, בימי החופש הגדול, כסרט לכל המשפחה.

בחופש הגדול, ביום שלא היה מה לעשות בו, בישיבה לבד בחושך הדליל — אור יום הגיע מבעד לפרגודים המשוכים כרשלנות על הפתחים — ראתה

במקום שבו התרחב השביל והפך להיות לשטח מרוצף שעל גבול הצומח, מקום שבו חלפו אנשים כדרכם אל רחבת הגן, שם נשארה גבי לעמוד. נרי שהצטרף אל חבורה קטנה כבר נבלע בין המתקהלים ליד שולחן המשקאות, אבל גבי לא ניגשה לשם. גם לא עשתה דברים אחרים שהיתה רגילה לעשות עם בואה למסיבות על מנת להיפטר מהר ככל האפשר מן המועקה המתלווה תמיד לכניסה, המפקיעה זמן כלשהו שבו נשארים על הסף.

לא במתכוון נמנעה מלעשות אותם כהרגלה תמיד, כי אם בגלל האור העז שלכד שם את כולם. בשום פנים לא היתה מסוגלת להעתיק את עצמה ולהיכנס אל תחום האור וכך נשארה צמודה אל מקומה, חשה יפה איך הרגעים הראשונים, הבלתי נוחים, שיש להיחלץ מהם בהקדם, התפתחו הפעם והיו לחרדה, חרדה מתעצמת והולכת ומפילה זרות על התרחשות מוכרת, הופכת אותה למציאות שבה, כנראה, אין לה מקום.

דבר מכל אלה לא ניכר בעמידתה, גם לא בתנועות ידיה שהוציאו מן הארנק חפיסת סיגריות וחיפשו במתינות את המצית, ובכל זאת לא ניגש אליה איש באותם רגעים. האם במקרה השאירו אותה לנפשה — ציבור שאיננו עוסק בה, אבל למענו טרחה וטיפול בעצמה זמן לא מועט?

מכל מקום הוסיפה גבי לעמוד נוכח באי המסיבה שאולי הכירו במעומעם שגם הם עומדים לתצוגה ומשום כך שמרו מרחק מזאת שניצבה בצד וראתה אותם, מוארים היטב בכוח הזרקורים החם, השוטף גם את קירותי המתנשאים של הבית, מפגיץ את עצמת הבטון והשיש, את דחיסות החמרים כנגד החמרים הרכים של האיזור: החול, האוויר ההביל ומי הים.

אבל כשנתלחחה ידה האוחזת בארנק הערב נעתקה משם, מחפשת מקום להניחו, וכך, בעודה הולכת על שפת הגן, בין שולחנות וכסאות ריקים, בא לקראתה איש מוכר ובהטיית ראש קלה אמר, את רוקדת? גבי לא ענתה לו, אבל הסבה ראשה אל עברו השני של הגן וראתה את הרוקדים המעטים המתנועעים כנגד העצים.

עשיות היו תלויות על עצי הגן, מגלות פה ושם שיחים וערוגות פרחים קטנות, שתולות על פי סדר קפדני, שלא עלה בקנה אחד עם ריח הרקב הקל הנידף מן האדמה שהובאה על מנת להצמיח עצים וצמחים שלא היו גדלים בחולות. אלא שלא כחולות, שאינם משמרים לא ריח ולא מים, אצרה האדמה במשך הקיץ הארוך ריחם של עלים מתים, ועובש שעלה פה ושם, ריח מקווים כלשהם של מים עומדים ונשורת התמיד של עצי האשל הענפים, הזקנים בשנים רבות מן הבית עצמו, ריחות שהיו מתחזקים בלילה, באיך רוח, עם הטל ועם האד העולה מן הים.

האיש שאחריו הלכה רכס כפתור בחליפה כשהתחיל להוביל אותה על פני המרצפות. כשהחל הגוף להענות לקצב חשבה גבי, הכל כרגיל. דבר לא קרה, כביכול. הוא היטיב לרקוד, נע בקלות-בין הזוגות הבודדים שרקדו שם לקול מגנינה מוכרת עד לזר, מגנינת קצב שכבר ירדה ממצעדי הפזמונים, אבל עדיין לא נמחקה מסלילי ההקלטות למסיבות והועברה ברמקולים רבי עצמה, פושטת אל תוך המולת הקולות בצלילים מוגברים עד שיבוש, מפיקים תהודות לא סדירות, שהתפורו באוויר הלילה הכבד, הרחק מעבר לגן הגדול הזה, היורד אל הים.

מבעד לסוליות הסנדלים חשה גבי במרצפות. שהיו קטנות ממרצפות מדרכה אבל מחוספסות כמותן. הרי זה כמו לרקוד ברחוב, אמרה אז בליכה ומופתעת נוכחה שאכן הכל כרגיל: איש מוכר כלשהו, לבוש חליפת קיץ חדשה, שכמעט לא דיבר כיוון שגם כך מותר לנהוג במסיבות, הרוקדים הספורים שנעו על ידם, קהל העומדים במעלה הגן, באור החזק, ועדיין נוהג גינונים שבקבלות פנים, למרות שכבר הגיע הזמן הדחוס, שלפני הגאות, לפני שתתמלא הרחבה ברוקדים ואורחים אחרים יתפורו בחשכת הגן. שעה קצרה, מאוחרת למדי, בה מופיעים האחרונים והראשונים עדיין לא עוזבים ועדיין נבנית התכונה שמשמשים בה יחד מידת נימוס חגיגי ומימד קודח, פורץ גדר.

כרגיל גם חלה הפסקה קצרה כשנפרדו ועמדו, הם עם הרוקדים האחרים, והמתונו במבוכת-מה עד שיחליפו את הסליל ותתחיל המגנינה הבאה, שהיתה משום-מה איזה שיר ישן ומן הסוג שהיתה גבי שומעת לא פעם במכונית, בהאזנה שברוך כלל אינה פטורה מקהות, מגנינה פשוטה, מאולתרת באילתורים קבועים מראש של תזמורת גדולה. תחילה רקדה בהיסוס, עוקבת

אתיישב אצלך ואלמד על אבנים, אמרה, וגבי נמנעה מלענות לה ורק הניעה בראשה.

אני אחכה לכם כאן, אמרה גבי. להביא לך, שאל נרי, וגבי, שריח הכשר הנצלה שב ועורר בה בחילה קלה, אמרה, אולי אחר כך. מה תשארי כאן, אמרה האשה ושמה יד על כתפה, שעה שענייה המבריקות בדליחות מן הפנים השזופות שבו ובחנו אותה בקצרה. יש שם יותר מדי אנשים, אמרה גבי וחשבה שהיא ראתה, ולמרות שכבר פנתה משם עדיין חשה את כח המדידה שכוון אליה מן העיניים שראו מה שראו בשוויון נפש, אבל אולי ראו גם את מה שמעבר לשמלה המכסה.

חשבתי שכאן עובדים באבנים רק גברים, אמר ג'ון סאלים כורי כשהרחיקו השניים וקולו כשל מי שבא להנעים שיחה. המשרד שלנו עוסק בעיקר ביהלומים, אמרה. במסחר, שאל. גם בליטוש, השיבה, בדרך כלל אני בודקת את האבנים, בוחרת אותן, מחפשת אם צריך. אבל אין לי בעיות גם עם הצד המסחרי, הוסיפה מבלי שהתכוונה להוסיף, כאילו היה עליה להבטיח כאן משהו.

משהו לא מצא חן בעיניך באבן שהגברת הראתה לך, אמר. אבן יפה מאד, אמרה גבי. שילמו הרבה בשבילה, אמרה, וידעה אז שלא ביקשה ממנה להביא את האבן להסתכלות באור יום או במעבדה מן הסיבה הפשוטה שלא רצתה לשוב ולראותה. דבר מתמיה כשלעצמו, כיוון שבדרך כלל היתה מחפשת את קירבתה, ואף כי היתה שבה ותוהה מניין לה אותו ביטחון ללא מצרים השפיעה ההמצאות במחיצתה על גבי חסינות, שימשה ראייה לאיזה קיום שאין עליו עוררים.

הגברת ההיא, סליחה שאני לא קורא לה בשם, אמר, וגבי אמרה לו את שמה. הגברת ההיא, חזר ואמר, מזכירה לי גברת אחת אצלנו. כבר זקנה, הוסיף, אבל גם אצלה העיניים עוד עובדות ככה, והתחייך, והשפם נמתח מעל לשיניים הצחורות ושיווה לו לפתע מראה צעיר וחסר דאגה. מזמן לא פגשתי מישהו עם שפם, חשבה גבי, ועלה בדעתה שאמנם לא הכירה בכך במפורש אבל כשאמר נרי את שמו, ידעה שאכן הכירה עוד קודם שהוא ערבי.

גם אלה שם הם ערבים, חשבה עוד, מביטה לעבר הבחורים הצעירים, העוטים סגיני מלצרים לבנים ומשיגחים על מגשי הגחלים. ומיד חשבה, מה זה משנה. אור הזרקורים שהוחזר בברק מתכת מפניהם הכהות הבהיק על פניו של נרי שעמד שם, ממתין ליד האשה, ועיניו בודקות כמאלים המונחים. אם היה יוצא לשמש היה נעשה כהה כמעט כמותם, חשבה, אבל נרי לא אהב את חום השמש.

בשקט יכלו לשים בתכשיט גארנט במקום רובי, אמרה, והתחייכה וחשבה, למה לא בעצם. אבן יפה, גארנט, אמר ג'ון סלים כורי. לא יקרה במיוחד, אמרה והוא הביט בה. אחר כך פתח בסיפור על אבן גדולה ואדומה, המשובצת באחד מתכשיטי הכתר הבריטי, שיום אחד נתגלתה כגארנט ולא כרובי, ובספרו היתה בקולו חביבות סתמית למדי, עדיין כמי שאינו מבקש אלא להנעים שיחה. אבל כשסיים ועיניו נחו עליה, וגבי חשה שגם מפניו עליה לכסות, תהתה מדוע בעצם, והוא אמר, אני חושב שהיית רוצה לשבת, והוביל אותה אל שולחן סמוך בשולי הגן.

במשרד שלנו עובדים בעיקר ביהלומים, אמרה לאחר שתיקה, אבל אני מבכרת את הצבועוניות. אני אוהבת להסתכל בהן, ובצבועוניות צריך להסתכל הרבה כדי לדעת איך לראות בדיוק, אמרה, צריך לאמן את העין לדברים כאלה. איזה דברים, שאל. צבע, למשל, ענתה, צורה, פגמים. למשל, זאת שם, אמרה, שם בקצה. הפנים שלה בסדר, אבל המרפקים הם של אשה מבוגרת. והוא סקר בעקבות מבטה אשה נאה שרקדה בשולי הרחבה המלאה. הרוקדים כמעט ונעו על מקומם בקצב איטי של מנגינות ידועות משכבר, מיבחר קבוע למדי, שתמיד בשעה מסוימת נשמע במסיבות ומושך רבים לרקוד, מנגינות פשוטות שיכלו להתפוכות הזמן והפכו להיות לשיירים ישנים, שומרים על צרופי יסוד מוכרים כשם שעל סימני התקופה בה יצאו לעולם, וכדרך דברים ישנים, המציגים את מה שנשחת, היו מוסרים את הנרגש שבהם ואת הצפוי מראש בקלות ובשלמות וללא הנדושות שהיתה פעם מנת חלקם.

אפשר לקחת, נשמע קול מעליהם. נערה מלאה, לבושה שמלה שחורה וסינר לבן, עמדה שם והחלה להעלות בעצלתיים כלים מן השולחן אל המגש. ג'ון סאלים כורי גחן והגיש לה צלחות שנשארו על הדשא המתנוצץ מטל, והיא, כפה סגור כמעט, מצניעה לעיסת מאסטיק איטית וקצובה, מילמלה תודה. את חושבת שבדרך לשם תוכלי למלא לי אותה בוויסקי ובקצת קרח, אמר והגיש לה את כוסו.

עכשיו יש אצלכם הרבה בחורות כאלה, אמר, מביט אחריה. פעם, כשהגעתי, פתאום שמתי לב, אמר. אתה לא גר כאן, שאלה והוא אמר, הייתי הולך בעיר כשפתאום ראיתי הרבה אנשים צעירים שפעם לא הייתי רואה. לא כמו שהיו אצלכם פעם.

היה יפה לראות איך שאת ורוקדת, אמר. המוזיקה היתה טובה, אמרה, הזכירה לי סרט שראיתי כשהייתי ילדה. כבר היה ישן כשהציגו אותו באוריון ביומיות. אוריון בחיפה, אמרה. כן, אמר, ברחוב הרצל. ונשתתק לרגע ואחר כך אמר, המשפחה שלך עוד בחיפה? אמי, השיבה, וכיוון שלא אהבה להישאל על המשפחה ועל תקופת חיה בחיפה אמרה, הלכתי לשם לבד, אני לא זוכרת למה, אבל אני זוכרת ששמתי לב אז לאחריים שבאו לבד. כמה זקנים, כמה משונים, וחשבתי שאם באתי לשם כמו שהם באו, הרי גם אני כזאת. שבעצם

אותם רוקדים לפי הקצב, שהיה מהיר אבל לא קדחתני. וכעת, עם הרגליים הנעות לפי אותו קצב, עלה בשלמותו רצון תם, כפי שעלה אז נוכח התמונות המתחלפות, ומכוחו ניתן לומר דבר-מה ישיר, פונה ישירות אל כולם, ובעיקר אל כל האנשים שבסרט: תשמעו, אתם שם בסרט. זה לא הסיפור שלכם שמושר. לא רוצה להיות כמוכם, גם לא מסתבכת או מצליחה כמוכם. רק זה כן. לרקוד כמוכם שם בסרט. ואת הריקוד הזה, שנעשה ככדרך אגב, כשפתאום, מכסא של קפה קם האיש, ולאחר רגע קמה האשה, וכבר הם בתוך הריקוד, שאיננו חדל להיראות ככדרך אגב, אבל גם מעיני הילדה לא נעלם ההידור המוצנע בו, שלמות הביצוע, היכולת למשוך את צרופי התנועות הקשים, שעדיין נראים כצעדי הליכה, עד כמעט מעידה, עד תנועות שהנה מפסיקות את נקישות נעלי הסטפס. עד שברגע מסויים חדלה המנגינה ונשארות רק הנקישות ומגיע תורן של המשוכללות שבתנועות, אלה שנראות לעתים כהיפוכן של תנועות ריקוד: עמידת פתאום, או גרירת רגל המבוצעת על פי מנגינה לא נשמעת, ככאותו דיקלום של ילדים שבו מחסירים מלה אחרי מלה, ואת מקום החסרות מסמנים בתנועות. ואז, בהינף אחד, בעליזות, במעבר מסחרר של להטוטי קוסמים, חוזרים למנגינה בנקישות רצופות ובתנועות מלאות של איש ואשה לבושים בבגדי רחוב, לכאורה לא רוקדים כי אם ממשיכים את מה שהיו בו קודם לכן, אבל בהילוך אחר, הנשמע לקצב חמור ומלא פסיחות, ומבצעים בקלות בלתי מוצדקת משחק בלתי נפסק בין ריקוד לא-ריקוד, כביכול פטורים מחוקי כשר ודם.

גבי לא עקבה עוד אחרי תנועות בן זוגה. בעיניים השקופות נידקו האישונים, התמקדו שלא בטוחה הראייה הרגילה. השמלה שכולה תפרים נעה סביבה, מכסיפה וצונחת בהפסקות קצובות. התנועות שתחילה נענו רק לקצב, נעשו חדגוניות, כאילו התקיימו די זמן עד שהגיעו לדיוקן והשיגו את הצורה הנכונה ולפיכך בלתי משתנה. תנועות חסכוניות, שבות ומופיעות, ורק מפני שנשענות והולכות, ברור שהן נעות לקראת דבר-מה. שהן עדיין צוברות ריכוז.

ומכל מקום, לא הגיע עדיין זמן לחדול לפתע כפי שחדלו, עם פס הקול שהופסק לפני שתמה המנגינה, כנראה לפי בקשת אורחים שלא רצו עוד באותה מוזיקה לא חדשה. במקומה נשמעה מנגינה איטית, והאיש בחליפת הקיץ קרב על מנת לקחתה בזרועותיו. אבל גבי חייכה ונענעה בראש ויצאה מן הרחבה ופנתה אל השולחן שעליו הניחה את הארנק, ואת כל זאת עשתה עדיין מאליה, בלא תנועות הריקוד אמנם, אבל באותה דרך המבקשת להראות מקרית.

וכך גם ניגשה אל נרי, שעמד שם עדיין, והאיש, בן שיחו, החווה אליה קידה קלה בנוסח ישן, שעלתה יפה עם הראש המוטה, עבות השיער, כסוף הצדעים ועם השפם. אשתי, אמר נרי בקיצור, שלא לפי דרכו, והמשיך בדיבור שגבי לא הקשיבה לו אבל קלטה ממנו מונחים מוכרים לה מתחום הפיננסים, רובם באנגלית. ריח עשן ובשר ניצלה עלה ועמד באוויר הדביק. קול זמר מרעיד השתפך. הרחבה התמלאה רוקדים שחלפו לאיטם כנגד האשלים. אביא לך משהו לשותות, אמר נרי ופנה אל שולחן המשקאות.

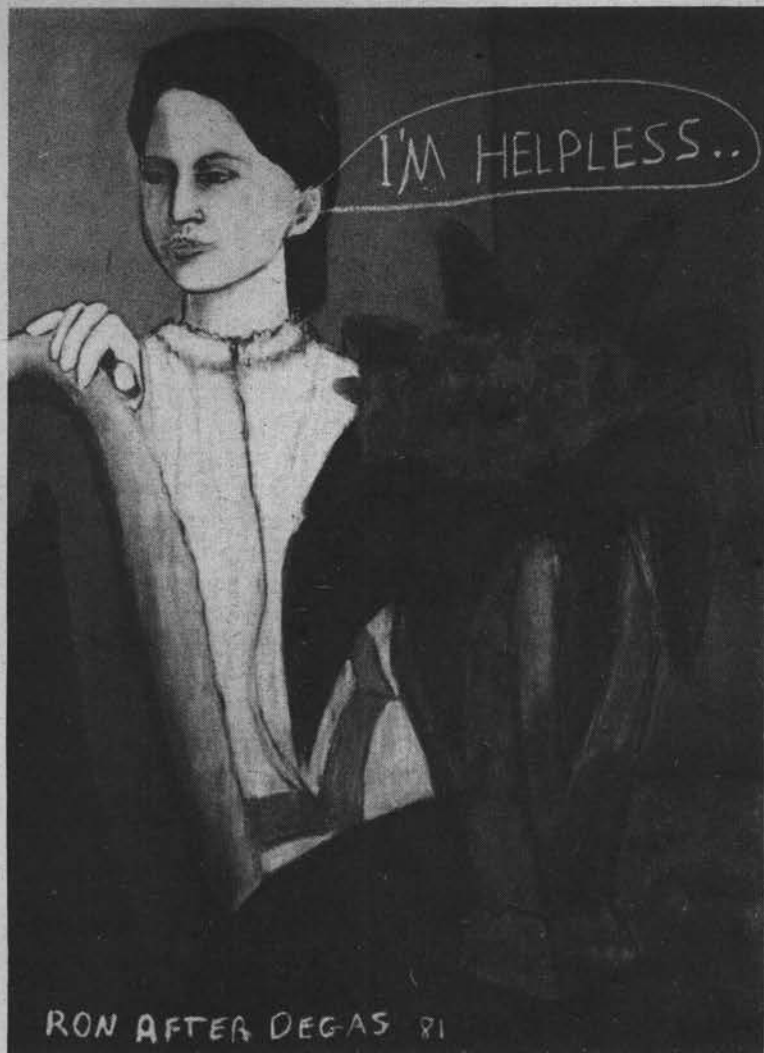
גבי הוציאה סיגריה מן החפיסה, שבה וחיפשה בארנק את המצית, חשה תוך כדי כך בעיני האיש העוקבות אחר מעשיה אבל לא באה במכוכה. להיפך, האריכה בחיפושיה כיוון שנעם לה מבטן, נעם לה לעשות תנועות קטנות, חסרות חשיבות, ולדעת שהוא מתבונן בה, ורק תמחה על נרי שלא אמר את שמו. כשהוציאה את המצית והוא נטל אותו מידה להגיש לה אש נזכרה שגם אותה לא הציג נרי בשמה וחייכה אליו, תמחה לדעת אם גם הוא חשב על כך, ואם גם בעיניו מוצא חן המעמד, ואז חשבה שלא רק המעמד מוצא חן בעיניה, אלא טוב להיות כך, ללא שם, יחידה בין כל האנשים עם האיש שמשוה במראהו היה מוכר, משהו בו היה ניתן לזהויה.

חיפשתי אותך, פנתה אליה האשה שהגיעה עם נרי, שעה שענייה שבו ועברו על גבי במבט משתהה, קולט את המידע שנדרש לו על מצב הפנים, על האופן שהשמלה מונחת, על ערכה של שרשרת הזהב, ועברו אל האיש שגם הפעם היטה את ראשו בקידה. תכירי את ג'ון סאלים כורי, אמר נרי, והאשה הניעה בראש. שתיקה קלה ירדה. עיניה של גבי דבקו בכתפיה החשופות, השזופות, עקבו אחרי חריצים העוברים מעצם הבריה אל הצוואר. היא מגזימה בשמש, קבעה, שבה ורואה את המבטים שעדיין נשלחו אל האיש, ג'ון סאלים כורי, ננעצים ללא בושה, לומדים פרט זה או אחר, כאילו עמד שם לפנייה לברדיקה.

רציתי להראות לך את זה, שבה ופנתה אל גבי ונטלה בין אצבעותיה תליון שהיה מונח על לוח לכה, לשאול מה דעתך על האבנים, ופתחה את סגר השרשרת והגישה לה אותו. גבי אחזה בתליון בין האגודל לאצבע והפנתה אותו אל מול אחד הזרקורים. היהלומים הקטנים המשובצים סביבו נראו נקיים. צבעם היה טוב, אבל הרובי, אבן האודם הגדולה, נראה חשוד בעיניה, צלול מדי ובעל צבע נכון לחלוטין.

תכשיט יפה, אמרה גבי והנמיכה אותו. זה הגיע אלי בהזדמנות, אמרה האשה. היהלומים מאיכות טובה מאד, אמרה לה, הרובי נראה מצויילון. ציילון, חזרה אחריה האשה, שכל אותו זמן לא גרעה ממנה עין. זה הצבע שלהן, אמרה לה, לאבנים מצויילון יש ביקוש גדול, אמרה והחזירה את התכשיט.

ניגש לאכול, אמר אז נרי. כן, אמרה האשה והרכינה את הראש כדי לענוד את השרשרת. שעה היה קצר ומסופר היטב אבל נעדר חיים בגלל צביעות תכופות, ונראה כמשטח דשא מכוסח ויבש כלשהו. יום אחד אני אגיע אליך,

אני כזאת אבל בדרך כלל אני לא מגלה מה שאני.

ונשתתקה, תמהה על דבריה, והביטה סביב, מחפשת את נרי ואת האשה שלא נראו עוד ליד מגשי הגחלים. הנערה שבה והגישה לו את הכוס, חייכה כשהודה לה וכל העת היתה לסתה נעה רכות, שבה ומעבירה מעין אדווה בלחייה הכהות, הכבדות. זאת העבודה הקבועה שלך, שאל אותה. כן, השיבה לו ולאחר רגע הוסיפה, לפעמים, וגבי נזכרה בקפה והתפלאה על כך שכן יפה לא דמתה כלל לאותה מגישה.

יש לך ילדים, שמעה אז את קולו. אחד, אמרה, יש לי ילד אחד, והעבירה את עיניה על פני הגן הזורע אורות רכים. אנשים עזבו שולחן קרוב ואחד מהם שהיה מסתכל בה בירך אותה לשלום. מעבר לעצים שבקצה הגן עמד ירח מעורפל בכפת שמים עכורים. קרוב למחצית החודש, חשבה. ואז חשבה, הייתי יכולה לומר לו פשוט, לא כמו שאמר הרופא, ואולי דוקא את זה לומר לו, את מה שהם לא אומרים בגלוי. ככה, בלי לחשוב ובלי שום הכנות.

מה שיפה באבנים הוא שהן לא משתנות, אמרה. הן משתנות אבל לאט, כמו כל הקריסטלים, אמר, אם למדת גמולוגיה בטח קראת על זה בספרים. כמעט לא קראתי, אמרה, מה שאני יודעת הוא מה שראיתי. מאין אתה יודע על אבנים, שאלה, והוא הניע בידו כביטול, ואמר, לפעמים במוזיאונים אני הולך לראות. רצתה להוסיף ולשאל אותו איזה מוזיאונים ומה מביא אותו אליהם ולא עשתה זאת, כיוון שלפי תנועת ידו ולפי קולו נראה כי מוטב שלא לשאול.

פעם כשנסעתי למזרח, כשנסענו לקנות אבנים, אמרה ואותו רגע הבחינה ברני שישב לא הרחק, ליד שולחן כשטח המואר, והיה מביט בהם. אני לא כל כך אוהבת מקומות כאלה, נידחים, אמרה, טוב לי לבוא למקומות שאני מכירה, שאפילו את הרוקח בבית המירקחת וכמה מוכרים בחנויות אני מכירה.

לא היה שום דבר מיוחד, אמרה, קנינו טוב. לא נשארו אצל הסוחרים של באנקוק. היגענו עד צפון תאילנד, לא רחוק מן הגבול הבורמזי. יש להם בכורמה ספיר ורובי באיכות גבוהה וקנינו ממש טוב. בצהריים היינו צריכים לטוס חזרה לבאנקוק, אבל יצאנו רק לפנות ערב. המטוס דווקא ירד בצהריים, אבל אז התחילו לפרק מיטען. חלק מן הנוסעים שירדו נשאר-אתנו וכולנו חיכינו בחדר. זה לא היה אולם, אבל היה עשוי כמו אולם, עם הרבה זכוכית ושם ישבנו וחיכינו עד שיפרקו. לבסוף התרחקו המכוניות עם המיטען ונשאר המטוס יחידי בשדה. שדה תעופה ממש קטן, ובמקום שהוא נגמר התחיל הג'ונגל הנמוך. ואז התחילו להטעין את המטוס.

האיש מהמשרד שלנו היה עייף והוריד את הראש על השולחן. מים חמים קיבלתי בכוס, בדלפק, וגם כפית של נס קפה. הכל היה שם די בסדר. קירות זכוכית, המטוס שממול, הנס קפה. היו שם כמה קצינים תאיים. המדים שלהם היו יפים. חאקי מבריק, כמעט בצבע קש, והם הרכיבו משקפי שמש. גם אני הרכבתי, כי בחדר ההוא, בגלל הזכוכית, היה יותר מדי אור. המשקפיים הכהים התאימו להם אבל גם עשו משהו לפנים שלהם, משהו לא בסדר.

כשישבנו שם, אמרה, אני עם הנס קפה, הוא נרדם על השולחן וכבד הקצינים התאיים עם המשקפיים הכהים שהחזירו את האור החזק, לאחר זמן רב שישבנו שם וחיכינו, התחלתי להרגיש אחרת. אולי מפני שנתקענו למקום כזה, נידח וחם, ומפני שהיינו די עייפים, וחיכינו כבר זמן רב למטוס שעמד ממול — הרגשתי אז שיש איזה חיים מן הצד ואני לא יודעת עליהם. לא, בעצם לא כך, אלא רק שהחיים מאורגנים ככה שהם משאירים הרבה מן הצד, שכל מיני דברים קורים מאליהם, מן הצד.

היה משהו שרציתי להגיד, אמרה. ובמשך הזמן שדיברתי שכחתי מה שרציתי להגיד. למה בחרת את העבודה הזאת, שאל. זה יצא ככה, השיבה, אנשים שעובדים עם הבנק של נרי הציעו לי והסכמתי מפני שתמיד אהבתי אבנים יקרות. במקרה, אפשר להגיד, אמרה.

לפעמים זה יותר טוב ככה, אמר. ואחר כך אמר, אנשים יחשבו שהם עושים דברים, שהם מחליטים מה יהיה, אבל בדרך כלל זה לא ככה. זה אפילו לא תמיד במקרה, אמר, וגבי הביטה בו כשאלה ואחר כך אמרה, סתם בא לי להגיד. ולאחר שתיקה אמרה, בעצם אני לא יודעת מה זה במקרה. אולי זה כמו שאנחנו כאן, אמר בחיוך, ואותו רגע שבה והבחינה במבטו של נרי. אחר כך, אבל לא מיד, שב והסב את ראשו חזרה אל השולחן, כמקשיב לשיחה שהתנהלה שם. מבלי להציץ בשעון ידעה גבי שהשעה מאוחרת.

תפתחי את השערות שלך, שמעה אותו אומר. כפפה את ראשה ועדיין מבלי להביט בו פיתחה את המכבנה הגדולה ואחר כך הוציאה מסרק והעבירה אותו בשיער הגולש, המגלה קווצות דבשיות במפלים החומים.

קרירות הורגשה וריח מי הים כבר הגיע כדרך שלפעמים הוא מגיע בלילות סוף קיץ. אורחים היו עוזבים. על הרחבה התמעטו הרוקדים. למה אתה מסתכל ככה, אמרה. לא היית פרועה, אמר וזיק של משובה חלף בעיניו. כשאת הולכת לישון את משאירה ככה את השערות, שאל, וגבי הניעה בראש והחזירה את המסרק לארנק.

מה השם שלך, שאל גבי, אמרה והוא אמר, גבריאל. אחר כך נשא ראשו לעבר העצים. כיפת השמיים הצטללה קצת ונראו בה כוכבים ספורים. סביב הייח הסתמנה הילה. עוד מעט הוא ירד מאחורי העצים, אמר, וגבי, שהביטה במעגל האור הרחוק, אמרה, ניגש אל נרי.

אתה עוד מגיע לגינכה, שאל כשקם נרי ממקומו. חייב, אמר נרי ופתחו בהזכרת שמות אנשים ומלונות, שיחה קלושה שנסתתמה מהר. גן יפה, אמר ג'ון סאלים

כורי לאחר שתיקה. הבית חדש כמובן, אמר נרי בחיוך, עומד על מחשבות שלא נאמרו אבל התייחסו אל בתי הסביבה, שגם הם נועדו להיות וילות על שפת הים, ומרביתם רכצו כמאוזנים בשטח עוין, מכוונים על יסודות עמוקים, יצוקים היטב בחולות, שלפעמים בחורף, בנשוב רוחות הים החזקות, השורפות את הצמחייה הזרה שבגינות, או כעונות המעבר, כשמתרגשת רוח שרבית, הם שבים והופכים חולות נודדים, שעוזבים את תחום המחייה שנותר להם במיגרשים ובשרידי גבעות החול ועפים אל הגינות ואל המרפסות ועל פני הכבישים העוברים בשטח שהיה פעם איזור חוליות נרחב. לולא גבי גם אנחנו לא היינו נשארים בעיר, אמר נרי וג'ון סאלים כורי שאל למקום מגוריהם. במקום שהבתים שלכם עומדים היתה רפת, אמר. לא ידעתי שהיה שם כפר, אמרה גבי. לא היה שם כפר, הצטחק, של הגרמנים משרונה היה השטח עד לירקון. גם שדות וכרמים היו שם, והגרמנים עיבדו אותם בלי להשקות, רק הגשם והטל, אמר. ובעיני גבי נראה משונה שהשכונה הקטנה הקרוייה שיכון הקצינים, הבנוייה רחובות צרים וכתים נמוכים, היתה פעם מקום אחר מכפי שהיא היום.

אתה מהסביבה הזאת, שאלה. אצלנו לפעמים יודעים דברים כאלה, אמר. בפרט מי שהיה אז במקצוע. איזה מקצוע, שאלה. עורכות דין, השיב, וקולו הרך מקל ראש באותו מקצוע. זה היה הנציב העליון שנתן רשיון לכמה יהודים, קצינים יהודים שהשתחררו מהצבא הבריטי, לבנות שם בתים, אמר נרי. מייג'ור ארול היה האיש, אמר ג'ון סאלים כורי, הוא ניהל את המשא ומתן עם הנציב העליון וגם עם העירייה שלכם. זה היה כמה זמן לפני ארבעים ושמונה.

אנשים שהיו בדרכם החוצה נעצרו ליד נרי ופנו אליו בדברים. מן הרחבה הגיע קול אשה צוחקת, וגבי הסבה ראש לעבר הזוגות הבודדים שעדיין רקדו שם. פעימות הקצב נשמעו כהלמות עמומה, תחתונה, ומעליהן קול הזמר, משולח מן הבית ומתרוצץ על פני הגן ובין מגרשי החול לבין בתים סמוכים. הבית שלנו עמד לא רחוק מהקולנוע שלך, אמר ג'ון סאלים כורי, קצת יותר למעלה, בשדרות או"ם. היום זה שדרות הציונות, הוסיף. אנשים עוד אומרים שדרות או"ם, אמרה גבי. אז קראו לו רחוב ההר, שאר אל ג'באל, אמר.

את מגיעה לחיפה לעתים קרובות, שאל, וגבי אמרה, לא, אני לא אוהבת לבוא לשם. כן, אמר, הרבה השתנה שם. ככה אומרים כולם, אמי, המכרים שלה, אמרה. אנשים מבוגרים תמיד יגידו ככה, אמר.

ואתה, אמרה, אתה בא לשם הרבה. פעם, פעמיים בשנה, אמר, לביקור מולדת, כמו שאומרים. אתה חוזר לשם עכשיו, שאלה, והוא הניע בראשו לחיוב. איפה אתה גר כשאתה בא לשם, שאלה. אצל המשפחה, אמר. איפה, שאלה. יש להם בית בפאנוראמה, השיב. אתה עולה לשם דרך סטלה מאריס, שאלה. לפעמים, אמר. שנים שלא עברתי בסטלה מאריס, אמרה, אני עולה תמיד בדרך הים. בלילה, כשריק בעיר, אני נוסע בשדרות או"ם, אמר.

בולנד אל-חיידרי

מערבית: ששון סומך

צחוק קצר

"בעידן הכוב אין המשורר כותב את אשר עם לבו, ואין הקורא קורא אלא אשר אשר בלבו, והדיאלוג נמשל תוך פרצו צחוק קצרים, רציניים"

(מתוך מכתב)

אלו אָמְרָנוּ אֶת שְׁאֵינָנוּ מְבִינִים
הֵינּוּ מְבִינִים מִמִּי שֶׁלֹּא הֵבִין
אֶת מַה שְׁאָמְרָנוּ
הֵינּוּ הוֹפְכִים
בְּחֻשְׁכַּת חִלּוּמֹת
לְחֹזֶן
לְעוֹלָם שְׂרוּעַ, רַב־הַשְׂרָאָה.
אלו אָמְרָנוּ
הַמְּוֵת הוּא מְפָרֵשׁ
וְהַדְמָמָה הִיא תַּחֲתִיתוֹ שֶׁל יָם
וְהַבְּרִיּוֹת חוֹפִים מֵעֲרָטְלִים הַמְּצִיגִים עֲרֹתָם
בְּעֶרְיַת הַחוֹפִים
הֵי עֵינֵי הַיְדְעוֹנִי
מוֹכֵר הַצְדָּפִים
נוֹצְצוֹת מְשֻׁמְעוֹת רְחוּקָה אֶף מִלַּחַשׁ דְּמָמָה
וְאִימַת מְוֵת
הֵיָה מוֹצֵא בְּאֶלְ"ף
הֵיָה מוֹצֵא בְּמ"מ וּבְכַר"שׁ
מְשֻׁמְעוֹת
שְׁאִין לָהּ מְשֻׁמְעוֹת
אֶלְמִלִּי בָּא אֵלֵינוּ, הַיְדְעוֹנִי
אֶלְמִלִּי הֵבִיא אוֹתָנוּ הַיְדְעוֹנִי

אֲדַמַּת הַכֶּזֶב
עֵדֵן הַכֶּזֶב
אָנוּ נִתְפַלֵּל בְּאֶזְנֵי הַיָּם הַטּוֹבֵעַ בְּצְדָפִים
בְּאֶזְנֵי הַחֻצֵץ שֶׁל הַיְדְעוֹנִי
וְנִסְמָא אֶת עֵין הַשֶּׁמֶשׁ לְמַעַן נַחֲיָה
בְּחֹזֶן
בְּעוֹלָם שְׂרוּעַ, רַב הַשְׂרָאָה,
נִתְפַלֵּל, עֵדֵן הַכֶּזֶב, לְכֹזֵב הָעֵדֵן
לְכֹזֵב הַיְדְעוֹנִי
כִּי הַמְּוֵת מְפָרֵשׁ
וְהַדְמָמָה תַּחֲתִיתוֹ שֶׁל יָם
וְהַבְּרִיּוֹת חוֹפִים מֵעֲרָטְלִים הַמְּצִיגִים עֲרֹתָם
בְּעֶרְיַת הַחוֹפִים
וְהַצְחוּק הוּא שֶׁלֹּא נִבִּין
אֶת מַה שְׁאָנוּ מְבִינִים.

בולנד אל-חיידרי משורר עיראקי ממוצא כורדי. נולד בצפון עיראק בשנת 1926, ונדל בעיר הבירה, בגדאד. בשלהי מלחמת העולם השנייה נמנה אל-חיידרי עם חבורת משוררים עיראקים צעירים שמרדו ברדידות השירה הרומאנטית-סנטימנטאלית שידה היתה אז על העליונה, וכן – בזו הניאור-קלאסית שקדמה לה, ואשר רישומה היה עדיין חזק בשירה העיראקית. אל-חיידרי וחבריו שאפו ללמוד מהשירה האירופית המודרנית, ואימצו שברירי גישות פסיכואנאליות, ויותר מאוחר – אקסיסטנציאליסטיות.

ספר שיריו הראשון של אל-חיידרי, "פעימת החומר", שהופיע בשנת 1946, נשא עדיין את חותמו של הנוסח הרומאנטי-מיסטי של שירת "אל-מהג'ר" (משוררים נוצרים-לבנוניים שהיגרו ליבשת אמריקה; הבולט בהם הוא ג'בראן ח'ליל ג'בראן). אולם בה בעת החלה מסתמנת בשירתו – ובשירה העיראקית הצעירה בכלל – גישה פיוטית חדשה ופרוודיה מהפכנית, חידושים אלה, שלימים כונו "שירה חופשית", הפכו עד מהרה לנחלת כלל הספרות הערבית החדשה.

תוך כך התקרב אל-חיידרי אל חוגי האינטלקטואלים השמאליים ואף הושפע משירתם של פאבלו נרודה, נאזם חיכמת לואי אראגון ומשוררים שמאליים אחרים ברחבי העולם. בתקופת שלטונו של קאסם (1858-1963) היה אל-חיידרי בין המשוררים שזכו במעמד מיוחד בשל עמדתם הפוליטית-מהפכנית ובשל יוקרתם הספרותית. אולם משהופל משטרו של קאסם גלה המשורר מארצו והתיישב בבירות, שם עסק בעריכה ובתרגום.

בין ספריו: שירי העיר המתה (1951), צעדים בנכר (1965), מסע האותיות הצהובות (1968) – שממנו נלקח השיר המובא כאן בתרגום, שירי השומר היגע (1971) ועוד.

לפעמים, אמר, בלילה, כשכולם ילכו לישון, אני קם למלא את הכוס וחוזר לטראסה. רטוב שם בפאנוראמה, לא יבש כמו שהיה אצלנו או בעכאס. וגם את הים רואים משם אחרת, ככה מלמעלה, בפאנוראמה רואים. אבל לפעמים, אחרי יום עם אנשים כאן, אני ממלא את הכוס ונשאר שם הרבה זמן, הוסיף ונשתתק, עיניו עברו ממנה והלאה. כנראה שחש במבטה מפני שעניו חזרו אליה, מתעשתות, מכסות על מוקד מעונה בחיך של נועם, במאור פנים. היה מוצא חן בעיניך לעשות את הנסיעה עכשיו, אמר, להגיע לשם פעם מאוחר בלילה.

לא ידעתי שהוא בא מחיפה, אמר נרי כשנסעו משם, וגבי נוכחה למורת רוחה כי למרות ששוחח כל הזמן עם היוצאים מן המסיבה גם הקשיב לדבריהם. אני מתאר לי שזה די שיעשע אותו, אמר. מה, אמרה גבי. הפגנת הערב, הכסף החדש בפעולה, אולי לא הערכים שהיו ממונים על האוכל. הוא לא דיבר על זה, אמרה. בוודאי שלא, אמר, הוא מן הזמנים ההם. איזה זמנים, אמרה. של הערכים העשירים, של הברייטים, אמר. גבי רצתה לשאול שאלות נוספות עליו ובמקום זאת אמרה, אצלם זה אחרת, אתה חושב. לא יודע איך זה אצלם, אבל הוא לא נמצא כאן, לא מאלה שנשארו כאן, אמר בקול יבש שעצר בעדה מלהמשיך ולדבר.

אף פעם לא ראיתי אותך ורקדת ככה, אמר נרי, שלא היה רוקד. פעם, לפני שנים, כששאלה אותו מדוע השיב לה בחיכוך הנכלם, לא יודע, לא התחלתי. וגבי, מסיבות שלא ביררה לעצמה, ביכרה שכן ימשיך ויהיה ולא הוסיפה לשאול. אבל לפעמים, כשהיתה רואה אותו הולך וצעדיו גמישים וזרזים למרות הגוף המסורבל, היתה אומרת בלבה שאילו היה מתחיל, כפי שאמר, היה מטיב לרקוד.

זה הוא שרצה בילד, חשבה פתאום, הוא רצה שיהיה עוד ילד, עוד בן וינתן לו השם השמור. ואני, כרגיל, לא חשבתי על זה באמת, כי אם הייתי חושבת אולי לא הייתי יכולה לעשות, וזה היה מן הדברים שעושים. כשהיה לנו ילד, אמר לה פעם, לפני שנים, עוד לפני שנישואו, הוא יהיה דומה לך. איך אתה יודע שאלה, והוא לא ענה. כאילו ידע מראש איך ייראה ילד, חשבה כעת. אבל את זה הוא עדיין לא יודע, חשבה, למרות שהוא רצה בעוד ילד, את זה בינתיים רק אני יודעת, והייתי מבכרת שכן יישאר. העניין בידיים שלי.

תמיד קראו לך נרי, שאלה, כן, אני חושב שכן, אמר בקול מסתייג, ככלל פעם שהגיעו לדרך בנוגע למוצאו. אצלנו בכית הספר היתה אחת נרי, אמרה, היתה יפה באמת וזה היה שמה.

האיש ההוא, שפגשנו במסיבה, אמרה, הוא גר בג'נבה? הוא לא סיפר לך, שאל וגבי אמרה, למה הגיע הערב? אולי בא לראות איך זה אצל היהודים, אמר. ואחר כך אמר, יש לו תפקיד בארגון המשפט הבינלאומי, שנים שהוא שם. אולי מארבעים ושמונה. גם הוא אמר ארבעים ושמונה, אמרה גבי, ונרי העיף בה מבט. במקום מלחמת השיחור, אמרה, תמיד חשבתי שיש לנו איוו הכנה, אמר, איוו שפה משותפת, הוסיף וצחק קצת, וכדרכו גם עיווה קצת את פניו, כמותה את עקבות הצחוק.

על מה הוא דיבר אתך כל הערב, שאל כשעצרו ברמזור. בעיקר על אבנים, השיבה. זה לא נראה ככה, אמר, וגבי הסבה ראש אל המכוניות שעברו בזו אחר זו מעברו השני של הכביש. הרבה תנועה בשביל שעה כזו, אמרה, אבל נרי לא נהג כפי שציפתה, כפי שהורגל כבר, אלא המשיך בשלו ואמר, מתאים לך לפזר את השיער, ואחר כך, עדיין כשלו, למה את לא משאירה אותו ככה לעתים קרובות, אמר.

מפריע לי שהוא לא מסודר, אמרה גבי, בפרט בקיץ אני אוהבת כשהוא אסוף. בעצם כבר ספטמבר, אמרה, אבל היום חם כמו באמצע הקיץ.

פעם, אמרה כששבו ונסעו, פעם, מאחורי גדר, עמדנו והצצנו במסיבה גדולה שנערכה בגן. היה קיץ והיא לבשה שמלה לבנה, פשוטה, והסתובבה שם עליזה ומוקפת אנשים וכשצחקה היו הנחייים שלה מתרחבים. על מי את מדברת, שאל. על זאת מבית הספר, אמרה, שקראו לה נרי. היא כבר עזבה את בית הספר ואיך אמרה שהיא מתחנת. את רואה את השרשרת על היד שלה, את הלוחית, היא אמרה, על הצד התחתון של הלוחית, זה שלא רואים, חרוט שם של מישור. שם של מי, אמר נרי לאחר שתיקה. לא יודעת, אמרה גבי, לא חושבת שאיך אמרה.

בטח רק סיפור, אמרה אחר כך. למה סיפרת אותו, שאל. לא יודעת, נזכרתי, השיבה, איך אהבה סיפורים כאלה. להגיד לך למה סיפרת, אמר, וכשלא ענתה אמר, כואי ואני אגיד לך מה שאיך אמרה. על הלוחית היה חרוט שם של מישור אחר, לא זה שאתו היא התחנתה, ושוב צחק קצת.

אולי תפתח את החלונות, אמרה גבי, ונרי לחץ על כפתור שלידו והחלונות הכהויים ירדו במהירות ומטחי רוח עברו בשריקות שעה שהם קרבו והלכו אל השטחים הבנויים. המכוניות האלה לא עשויות לחלונות פתוחים, אמרה. לסגור, שאל נרי. איך שאתה רוצה, אמרה. הדרך היתה פנויה כעת והוא נהג במהירות רבה והרוח עברה בצלילות. פתאום היטה חדות את המכונית ועבר, עדיין קרוב מאד, על פני רוכב אופניים.

אין לו אפילו מחזירי אור, אמר כשהעלה את החלונות, וגבי הסבה את הראש לאחור והביטה ברמות הכהה, הרכונה קדימה, שנכנסה גם היא אל תחום רכי הקומות החשוכים. מאחוריה השתרע המישור, ריק ומואר קצת באור הירח היורד אל האופק, ומשני צדיה היו הברכיים, לא ברורות, אבל נעות בקצב, למטה מן הדמות הרוכבת היו מתעגלות לאט, עולות ויורדות ומתעגלות לאט.